

## พระกรรมฐาน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๘

ณ วัดป่าสมสัจด์ อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ฟังธรรม ธรรมจะเกิดได้เกิดจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระกรรมฐานองค์แรก เป็นองค์แรกที่เข้าถึงธรรม ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าไม่ถึงธรรมจะไม่ตรัสกับปัญจวัคคีย์ว่า “เราเป็นพระอรหันต์” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสกับปัญจวัคคีย์ เวลาไปหาพระปัญจวัคคีย์เพื่อจะแสดงธรรม พระปัญจวัคคีย์กระด้างกระเดื่อง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกกับปัญจวัคคีย์ว่า “เธอได้ยินคำนี้ไหม”

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นสุภาพบุรุษมาก ไม่โกหกตัวเอง และไม่โกหกใครทั้งสิ้น ถ้าใจของตัวเองยังมีกิเลสอยู่ ยังมีความทุกข์ ยังมีความต้องการอยู่ในหัวใจก็จะบอกว่า “ยังไม่ถึงสิ้นกิเลส” แต่เวลากิเลสสิ้นออกไปจากใจ ปฏิญาณตนบอกกับพระปัญจวัคคีย์ว่า “เธอได้ยินคำนี้ไหมว่าเราเป็นพระอรหันต์” อยู่กันมา ๖ ปีไม่เคยมีคำพูดว่าเป็นพระอรหันต์เลย เพราะหัวใจมันมีสิ่งที่มีอยู่ในหัวใจ

สิ่งที่มีอยู่ในหัวใจมันเผาผลาญใจ ถึงจะมี ถึงจะทำสมาธิได้ ถึงจะทำความสงบขนาดไหน มันก็มีความรู้สึกในหัวใจ มันเศร้าหมอง มันพองใส มันมีความรู้สึกในใจ นี่ก็คือกิเลสในหัวใจ แต่เมื่อทำลายกิเลสภายในหัวใจทั้งหมด พระกรรมฐานองค์แรกคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำลายกิเลสในหัวใจ ฐานของใจสะอาดบริสุทธิ์ใจ ทำถึงฐานนะ พระกรรมฐานคือฐานของใจ ใจนี้ต่างหากเป็นพระกรรมฐาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมานี้มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธเจ้ากับพระธรรม สิ่งที่เป็นธรรม ฐานอันนี้สำคัญมาก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมมา จนพระอัญญาโกณฑัญญะนี้มีความรู้ธรรม เป็นสงฆ์องค์แรกของโลก พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถึงทำให้เราเกิดมาพบพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วเรามีโอกาสได้บวช แล้วเรามีโอกาสได้ประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม เราเป็น สมมุติสงฆ์ พระกรรมฐานมีโอกาสมากเพราะบวชต่อเมื่อศาสนาเจริญรุ่งเรือง

องค์หลวงปู่มั่นพยายามค้นคว้าหาสิ่งนี้อยู่ ทั้งๆ ที่พระไตรปิฎกก็มีอยู่ แต่ไม่มีใครคนชี้ นำ ใจ องค์หลวงปู่มั่นพยายามแสวงหา พยายามค้นคว้านะ ค้นคว้าสิ่งนี้ขึ้นมา แล้ววางเป็นแบบเป็น อย่างเป็นบรรทัดฐานให้เราก้าวเดินตาม จนปัจจุบันนี้มีแบบมีอย่างมีบรรทัดฐาน แล้วมีสิ่งที่เป็น สลัปปายะ เราถึงว่าเราเป็นพระกรรมฐานองค์หนึ่ง ถ้าเราเป็นพระกรรมฐานองค์หนึ่ง เราต้อง พยายามสร้างสิ่งที่เป็นคุณสมบัติของพระกรรมฐาน

คุณสมบัติของพระกรรมฐานคือการค้นคว้าหาตัวเองให้เจอ ทำความสงบของใจให้ได้ แล้ว พยายามค้นคว้านะ ทำความสงบของใจ แล้วถ้าใจนี้สงบขึ้นมาแล้วต้องมีสติ ถ้าทำความสงบของ ใจโดยที่เขาปฏิบัติกัน เขาเป็นพระเป็นเจ้าเหมือนกัน เขาปฏิบัติกัน เขาพยายามดูจิตของเขา พอจิต ของเขาสงบเข้ามา นี่สงบเข้ามาเหมือนกัน แต่ไม่ถึงฐาน ไม่มีสติ

เวลาดูความเป็นไปของการเคลื่อนไหวของใจ คุณาม ดูรูป ดูสิ่งต่างๆ สิ่งที่เป็นนามรูปเป็น อาการของใจ เวลาใจมันปล่อย ปล่อยสิ่งนั้น ปล่อยอาการของใจ ปล่อยแขกที่จรมาใจ ปล่อยวัตถุ อันหนึ่ง ปล่อยอาการของใจที่มันเกาะเกี่ยว แล้วใจมีสติไหม? ถ้าใจไม่มีสติ

“พระกรรมฐาน” ถึงว่าเรามีพระกรรมฐาน เราตามแบบอย่างของครูบาอาจารย์เรา องค์ หลวงปู่มั่นบอกให้กำหนดพุทโธ พุทโธ คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “พุทธานุสติ” ถ้าเรา ตั้งพุทธานุสติขึ้นมาที่ใจ ที่ปลายจมูกก็ได้ ที่ไหนก็ได้ แล้วกำหนดพุทโธ พุทโธ ไปตลอด สิ่งนี้มัน มีสติไหม มันมีสติ พอมีสติขึ้นมา พอจิตสงบเข้ามาถึงฐานได้ มีสติควบคุมตลอด ตั้งแต่ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ จะลึกซึ่งขนาดไหนจะปล่อยวาง จะเข้าถึงฐิติจิต จะว่างขนาดไหน มัน จะมีสติตลอดไป

ถ้ามันมีสติตลอดไป สมถกรรมฐาน-วิปัสสนากรรมฐาน ในเมื่อสมถกรรมฐานมันเป็น สัมมาเป็นความถูกต้อง สิ่งนี้มันจะทำประโยชน์กับใจดวงนั้นได้ไหม ขณะที่หลวงปู่มั่นวาง แบบอย่างไว้นะ แล้วเขาประพฤติปฏิบัติกัน “จิตนี้ว่าง จิตนี้เป็นนามธรรม จิตนี้จับต้องไม่ได้ จิตนี้

“ไม่มีสิ่งใดเลย วางไปหมด” นี่เขาไม่ถึงฐาน ถึงฐานของเขาเขาก็ไม่มีสติควบคุมสิ่งที่จะเป็น สัมมาสมาธิได้ ความสงบของใจ

เราถึงภูมิใจว่าเราเป็นพระกรรมฐาน เป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่มั่น เป็นลูกศิษย์ของครูบา อาจารย์ที่จะประพฤติปฏิบัติ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระกรรมฐานองค์แรก ถึงทำอัสวักขญาณทำหัวใจ ให้สิ้นกิเลสไป แล้ววางศาสนาไว้นี้เป็นเพื่อจะรื้อสัตว์ขนสัตว์ เพื่อจะรื้อสัตว์ขนสัตว์นะ แล้วมันเป็นสถาบันไปเองโดยองค์กรของศาสนา มันเจริญรุ่งเรืองไป เห็นไหม เวลาออกประพฤติปฏิบัติ แล้ว สิ่งที่ว่าเวลาสหชาติ พระออกบวชปฏิบัติตาม คูสิ อย่างพระอานนท์ออกประพฤติปฏิบัติตาม แล้วค้นคว้าหาสิ่งต่างๆ ขึ้นมา พระอานนท์ทำประโยชน์ไว้ในศาสนา มาก เพราะว่าพระอานนท์ เป็นพหูสูตร

สิ่งที่เป็นพหูสูตร สร้างสมสิ่งนี้เป็นประโยชน์ขึ้นมา จำธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ จนถึงกับเวลาทำสังคายนา มา แล้วก็ท่องบ่นกันมา จนจารึกเป็นอักษรมา เป็นพระไตรปิฎกมาให้เราค้นคว้าอยู่ นี่เกิดจากพระอานนท์ พระอานนท์เป็นผู้ค้นคว้าไว้ สิ่งที่เป็นผู้ที่จำไว้แล้วสืบต่อมามาตลอดมา นี่พระอานนท์ทำคุณประโยชน์

สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ เวลาพระเทวทัตก็เหมือนกัน เป็นสิ่งที่ว่าออกบวชเหมือนกัน แต่เวลาออกบวช ทำอะไรล่ะ? เวลาทำประพฤติปฏิบัติก็ประพฤติปฏิบัติเหมือนกัน พระอานนท์นี้เป็นพระโสดาบันนะ สิ่งที่เป็นพระโสดาบันเพราะทำจิตนี้เข้ามา ถึงเข้ามาถึงใจแล้วแก้ไขสิ่งนี้ออกมา สิ่งนี้ออกไปคือกิเลสต้นหาคความทะยานอยากออกไปจากใจ แล้วมีความมุ่งมั่นใจ มีเจตนาที่ดีมาก

ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่มีผู้อุปัฏฐาก พระนี้อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาต่างๆ กัน จนถึงเวลาจะเห็นว่าพระปฏิบัติอุปัฏฐากแล้วก็จากไปๆ จะตั้งพระอุปัฏฐากเป็นผู้ที่อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นถาวร สุดท้ายแล้วตั้งใจว่าจะตั้งพระอานนท์ พระอานนท์ยังขอนะ ขอว่า

ถ้าเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแสดงธรรมที่ไหน กลับมาต้องมาแสดงธรรมให้กับพระอานนท์ฟังถ้าพระอานนท์ไม่ไปด้วย เพราะกันการดิ้นนินทาของเขา

แล้วถ้ามีสิ่งที่เป็นประเสริฐ มีสิ่งที่เป็นลาภสักการะที่มีความละเอียดอ่อน ก็ไม่ให้มอบให้กับพระอานนท์ เพราะเขาจะหาว่าพระอานนท์นี้อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เพื่อลาภ

แล้วถ้าไม่แสดงธรรมให้พระอานนท์ฟัง ก็ถือว่าพระอานนท์อยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแท้ๆ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ ทำไมพระอานนท์จำไม่ได้

ผู้ที่เป็นคุณประโยชน์ทำสิ่งใดมันก็จะเป็ประโยชน์ เป็นประโยชน์ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลจนเป็นประโยชน์มาถึงปัจจุบันนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระกรรมฐานองค์แรกของโลก องค์แรกของโลกเข้าถึงฐานของใจ ทำลายกิเลสของใจดวงนี้ แต่ผู้ที่สืบต่อ ผู้ที่ส่งต่อมาก็เป็นพระอานนท์สืบต่อมา

แต่เวลาพระเวททัต ออกบวชเหมือนกัน เป็นองค์กรของศาสนา ศาสนาเจริญรุ่งเรืองขึ้นมา ต้องมีคนที่จะออกประพฤติปฏิบัติถึงจะเป็นองค์กรของศาสนาได้ เวลาออกประพฤติปฏิบัติ ทำถึงฐาน เพราะทำมานโลภียได้ พระเวททัตทำมานโลภียนะ ถึงจิตสงบขึ้นมาได้ แต่ความคิดไม่เหมือนพระอานนท์ พระอานนท์นี้เวลาทำถึงฐานแล้วทำลายกิเลสออกไปจากใจ นี่เป็นพระโสดาบันขึ้นมา แล้วตั้งใจสืบต่อศาสนา กิตติคุณกิตติศัพท์ของพระอานนท์นี้รำลือมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน พระอานนท์ออกวิเวกไป ใครเห็นพระอานนท์ก็คิดถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใครเห็นพระอานนท์ก็มีความเศร้าสร้อยคิดถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะพระอานนท์เป็นผู้ที่อุปัฏฐาก เป็นผู้ที่อำนวยความสะดวกให้กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ที่แขกใครจะมาเยี่ยม ใครจะมานี้จัดการ ทำให้เป็นประโยชน์

แต่พระเวททัต เวลาถึงจิตสงบนิ่งเหมือนกัน ถึงฉานโลภีย แต่ในเมื่อมีกิเลสอยู่ ค้นหาความทะยานอยากในหัวใจนั้นมีอยู่ ในเมื่อค้นหาความทะยานอยากในหัวใจมีอยู่ นี่เห็นมีแต่ลาภไ้ องค์พระอานนท์ปฏิเสธเรื่องลาภเพราะไม่ต้องการให้คนเขาดิ้นนินทา แต่พระเวททัตเห็นเขาเอน้ำปานะ เห็นนางวิสาขา เห็นญาติโยมที่มาอุปัฏฐากพระ เวลามาก็มีน้ำปานะมา มีสิ่งใดคิดมีมามากก็ถวายพระองค์นั้น ถวายพระองค์นั้น ทำไมไม่คิดถึงพระเวททัตเลย ทั้งๆ ที่ว่าพระเวททัตก็เป็น

ลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนกัน เห็นไหม มันมีกรรมอันหนึ่งที่ว่าเขาคิดไม่ถึง หรือว่าเพราะมีสิ่งที่ว่าสร้างกรรมสิ่งนั้นมา

แล้วใจก็คิดนะ เพราะมีกิเลสตัณหาอยู่แล้ว กิเลสตัณหาจับใส่เลยว่า

“เราก็เป็นพระองค์หนึ่งทำไมเขาไม่เห็นเรา”

สุดท้ายแล้วก็ต้องแสดงตัวไง อยากจะปกครองสงฆ์ อยากจะทำอะไร เริ่มต้นจะปกครองสงฆ์ก็ต้องหาฐานก่อน “เราจะเอาใครเป็นฐานดีหนอ” นี่ เห็นอชาตศัตรูเป็นลูกชายของพระเจ้าพิมพิสาร

มีฉันทโลกิยะนะ เหาะก็ได้ แปลงตัวเป็นงู เป็นสิ่งต่างๆ ไปพันบนศีรษะพระอชาตศัตรูก็ได้ ทำแสดงสิ่งนี้ แล้วคิดสิ่งนี้ ให้อชาตศัตรูเป็นผู้มาศรัทธาก่อน พออชาตศรัทธามาศรัทธา ศรัทธาแล้ว เริ่มถวาย เริ่มถวายน้ำปानะ เริ่มถวายสิ่งต่างๆ ลาภสักการะมันก็เกิด สิ่งที่เกิด เกิดแล้วใจก็ยังคิดใหญ่โตไป คิดจะปกครองสงฆ์ จะไปขอพระองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมที่ไหนก็แล้วแต่ พระอานนท์จะจำสิ่งนี้ไว้ แล้วสิ่งที่จะแสดงต่อไป มีคน มีพระมาถามสิ่งต่างๆ พระอานนท์จะแสดงธรรมจะวินิจฉัยว่าสิ่งนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ สิ่งนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้ตรัส พระอานนท์จะปิดออก สิ่งที่จะปิดออก แต่พระเทวทัตไปขอสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ไป ไปขอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าขอพร ๕ อย่าง

ขอไม่ให้ฉันเนื้อสัตว์ตลอดไป

ขอให้อยู่ป่าตลอดไป

ขอให้บิณฑบาตตลอดไป

ขอให้อยู่ในที่แจ้งตลอดไป

สิ่งนี้เป็นไปไม่ได้เพราะมันเกี่ยวกับเรื่องจิตเรื่องนิสัย เป็นไปไม่ได้นะ คนที่เขามีความเข้มแข็งเขามีความจงใจ เขาทำได้มากกว่านี้ก็ได้ สิ่งที่เขาทำได้มากกว่านี้ถ้าตรงจิตตรงนิสัยเขา เขาก็แก้กิเลสตัณหาของเขาได้ แต่ถ้าคนจิตเขานิ่มนวล จิตเขาสร้างของเขาดี เขาทำที่สะดวกกว่า

นี้ก็ได้อะไร สิ่งที่ทำสะดวกกว่านี้แล้วไปทำที่เกินไป มันก็เหมือนฟัน ๓ สาย ดึงไป หย่อนไป หรือว่า มัชฌิมาปฏิปทา มันก็จะเป็นประโยชน์

นี่มันสิ่งที่เป็นไปได้ ไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงไม่ให้ใจ ถึงบอกว่า

“ใครต้องการทำก็ให้ทำ ใครไม่ต้องการทำก็ไม่จำเป็นต้องทำ”

พระเทวทัตเอาสิ่งนี้โจมตีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ไม่เคร่งเหมือนเรา ไม่ประพฤติธรรมเหมือนเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมตลอดบอกว่าให้มันน้อยสั่นโศภ ให้อะไรปฏิบัติเพื่อเป็นถึงใจ แต่ไม่ทำ เวลาพระเทวทัตขอขึ้นมา ไม่ทำ”

สิ่งนี้เวลาออกมาเป็นฐาน เป็นผลประโยชน์ แล้วแยกตัวออกไป แยกตัวออกไปนี้ พระเทวทัตก็ยังมียังมีสิ่งเรียกว่าเป็นพื้นฐานของใจอยู่ แต่เมื่อพระเทวทัตคิดทำสงฆ์ให้แตกแยก ๑ จะฆ่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑ นิทานโลกีย์ สิ่งนี้เข้าถึงฐานนี้เสื่อมหมดเลย เสื่อมหมดเลย จนไม่มีลาภ สิ่งต่างๆ เป็นไปไม่ได้ เพราะเป็นสิ่งที่พอเป็นไปไม่ได้ บิณฑบาตไม่มีใครเขาใส่บาตร ให้ ถึงบอกว่าให้ลูกศิษย์ลูกหาไปขออาหารจากครอบครัวมา แล้วฉันเป็นภิกษุ โภชนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติไว้ว่า “สิ่งไม่ได้บิณฑบาตมาแล้วฉันอาหารเป็นภิกษุ” ถึงบัญญัติธรรมวินัยของกฎหมายของธรรมวินัยข้อนี้ก็เหมือนกัน แล้วเวลานั้นเป็นคณะ ฉันเป็นภิกษุนั้นก็เหมือนกัน สิ่งที่ทำไว้เพราะกิเลสตัณหาความทะยานอยากในหัวใจเข้าไม่ถึงฐาน ไม่เป็นพระกรรมฐาน

ถ้าเป็นพระกรรมฐาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธุดงค์ไว้ ธุดงค์ ๑๓ นี้เป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจ ใครจะทำก็ได้ ใครจะไม่ทำก็ได้ ไม่ปรินิพพาน แต่ศีล ๒๒๙ นี้ปรินิพพาน ศีล ๒๑,๐๐๐ นี้ปรินิพพาน สิ่งใดที่ทำแล้วเป็นความผิดพลาด เป็นอาบัติทุกกฎ ทุกกฎ ปรินิพพานทั้งหมดแล้วเราต้องปลงอาบัติใจ

ปลงอาบัติเพราะถ้าเราไม่ศึกษาธรรม ไม่ศึกษาวินัย เราก็จะไม่เข้าใจสิ่งนี้ แล้วเราก็ทำความผิดพลาดตลอดไป สิ่งที่ทำผิดพลาด ผิดเพราะไม่รู้ที่เป็นอาบัติ ทำผิดเพราะไม่รู้ รู้ทำผิดก็เป็นอาบัติ สิ่งที่เป็นอาบัติ แล้วเราจะมานั่งทำสมาธิขึ้นมาจิตมันจะสงบได้ไหมละ ถ้าจิตมันไม่สงบเพราะอะไรละ

เพราะเรามีกิเลสในหัวใจ สิ่งทีกิเลสในหัวใจ มันก็ทำให้ใจของเรามีความเร่าร้อน เวลาศีลของเราปกติ เราตั้งใจประพฤติปฏิบัติ เราประพฤติปฏิบัติของเราจิตมันยังไม่สงบเลย แล้วถ้าจิตมันมีค้นหาความทะยานอยากอันหนึ่ง สิ่งนี้เป็นสมุทัยทำให้จิตนี้เผาผลาญตัวเองอยู่แล้ว แล้วเกิดอาบัตติ เกิดกรรม เกิดการกระทำอย่างนั้นมันก็ยิ่งหลอกลวงตัวเองขึ้นไป เห็นไหม ถึงต้องปลงอาบัตติ การปลงอาบัตตินี้เป็นการว่าเราปลงอาบัตติแล้วเราจะสำรวมระวัง ในคำปลงอาบัตติต้องจะสำรวมระวัง เราจะไม่ทำผิดพลาดอย่างนี้อีก แต่ในเมื่อมีกิเลสมิค้นหาอยู่มันก็ทำความผิดพลาดนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า

พระเทวทัตทำขนาดนั้น ถึงกับแบ่งแยกสงฆ์แล้วถึงคบกับอชาตศัตรู ให้อชาตศัตรูฆ่าพ่อนะ ทำลายถึงขนาดนี้มันเป็นธรรมได้อย่างไร ในเมื่อมีการฆ่ากัน มันจะเป็นธรรมได้อย่างไร แล้วตัวเองยังคิดจะทำร้ายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้อชาตศัตรูส่งคนไปฆ่านะ ส่งคนไปฆ่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็ส่งทหารต่อไปให้ฆ่าคนที่ฆ่านั้นมา นี่เป็นทอดๆ มาถึง ๑๖ คน แต่เวลาไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ทำไมมาฆ่าหนอ” ย้อนกลับไปไง จะคัดกรองฆ่าคนที่ฆ่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ยังไม่มา ก็กลับไป กลับไปอีก

จนถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหมด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อกุศล เขาคิดจะทำลายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสามารถเทศน์สอนให้เขาปล่อยวางสิ่งนั้น ให้เขาขออนุญาตบวช บวช นี่กิเลสค้นหาความทะยานอยากมันแก้ไขได้ แก้ไขได้เพราะอะไร เพราะว่า ๑๖ คนนี้เขาโดนพระเจ้าอชาตศัตรูใช้มา สั่งมา แต่ใจของเขาเขาไม่ได้ชั่วช้าบาปหยาบหยำนขนาดที่ว่าเขาจะจงใจทำขนาดนั้น

แต่คนที่สั่งมา อชาตศัตรู ๑ พระเทวทัต ๑ สิ่งนี้มันฝังใจ มันอาฆาตมันพยาบาท สิ่งที่อาฆาตพยาบาทก็จะทำลายต่อไปๆ ทำอย่างนี้ไม่สำเร็จก็ทำต่อไปๆ จนถึงที่สุด พระเทวทัตถึงที่สุด จนธรณีสูบนะ ตกนรกอเวจีไปเพราะอะไร เพราะทำลายสิ่งนี้ทำลายมาก แต่อชาตศัตรูไปทำลายพ่อ จะฆ่าพ่อ จะฆ่าพ่อ เพราะได้ความหลงผิดเหมือนกัน เพราะจะทำร้ายพระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าพิมพิสารเป็นโสดาบันไง จับไปขังไว้ จะเข้าไปปลงพระชนม์...รู้ จับได้ พระเจ้าพิมพิสารก็ให้อภัยนะ

“อยากได้อะไร?”

“อยากได้ราชสมบัติ”

ก็ให้ราชสมบัติไป

เสร็จแล้วก็เอาพ่อไปขังเพราะกลัวพ่อจะออก พ่ออยู่พ่ออาจจะเอาคืนก็ได้

เอามิดผ่าเท่านั้นะ เคนจงกรมอยู่ไม่ตายซักที

ถึงที่สุด เวลาลูกเกิด ตัวเองก็มีลูก ลูกเกิด พระเจ้าพิมพิสารตายพร้อมกับลูกอชาตศัตรูเกิด แล้วอำมาตย์จะมารายงานไง เวลารายงานก็ว่าใครจะเข้ารายงานก่อน ตกลงกันว่าให้บอกว่า

“ลูกเกิดก่อน” พอลูกเกิดก่อนก็ดีใจมาก

“แล้วพ่อละ”

บอกพ่อไง ความรักพ่อพอบอกว่า “พ่อตายแล้ว” เสียใจมาก เสียใจก็เพราะว่าพ่อตายแล้ว พ่อตายแล้ว เพราะพ่อก็รักเราเหมือนเรารักลูกนั่นแหละ

นี่ถ้าไม่มีประสบการณ์ก็โดนเขาหลอกได้ แต่พอมีประสบการณ์ว่า “เรารักลูกของเราขนาดนี้ พ่อเราก็ตองรักเราอย่างนี้เหมือนกัน” แต่เพราะกรรมมันบันดาลไง เพราะได้ทำลายพ่อของตัวเองไว้ สุดท้ายแล้วนะ เสียอกเสียใจมาก

พระเทวทัตนี้ก็ต้องตายไปโคณธรรณิสูปไป

มีความอภัยอาวรณ์ มีความทุกข์มาก จนหมอชีวกพาไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ กลับใจของพระอชาตศัตรูให้มาศรัทธาในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก อชาตศัตรูศรัทธาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก แล้วเวลาทำบุญกุศล ทำบุญอย่างมหาศาลนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า

“พระอชาตศัตรูนี้ได้ทำลายพ่อ ได้ฆ่าพ่อแล้ว เป็นสิ่งที่น่าเสียดายมาก ถ้าพระอชาตศัตรูนี้ไม่ได้ฆ่าพ่ออย่างน้อยต้องเป็นโสดาบันถึงอนาคา” จะได้บุญมหาศาลเลย

เพราะทำลายพ่อ คูกิเลสตัณหาสี่ สิ่งทีกิเลสตัณหา พระกรรมฐานจะต้องเข้าไปทำลายตรงนี้ ถ้าไม่ทำลายนี่คือตัวอย่างนะ แล้วตัวอย่างพระอุบาลี พระอุบาลีออกบวชพร้อมกับกุมารทั้ง ๕ กุมารทั้ง ๕ ออกบวช “เราจะออกบวช” พระอุบาลีนี้เป็นกัลลภเป็นผู้ที่ตัดผมให้กับราชกุมารมาตลอด



เพราะว่าทำลายกิเลสออกไปจากหัวใจ สิ่งที่ยึดมั่นถือมั่นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำลายกิเลสออกไปจากหัวใจ จะแสดงออกมาจากสิ่งต่างๆ จะเป็นธรรมๆ ทั้งหมด

ราชกุมารทั้ง ๕ พระอุบาลีออกบวช พยายามจะทำกิเลสของตัวออกจากใจ สิ่งที่ทำกิเลสออกจากใจ เห็นไหม เป็นประโยชน์ตั้งแต่เริ่มต้น ตั้งแต่จรตนิสัย คนมีหยาบ-มีละเอียดต่างกัน สิ่งนี้ทำขึ้นมาเพื่อเป็นคุณประโยชน์ทั้งนั้น แต่พระฉันนะเวลาออกบวชขึ้นมา ออกบวชเพราะโลกเขาตื่นเต้นกัน โลกเขาตื่นเต้นกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีชื่อเสียง มีลาภ มีสักการะ มีสิ่งต่างๆ ออกบวชไปเพื่อมีชื่อเสียงไง

สิ่งต่างๆ นี่ไปทำลายในหมู่สงฆ์ หมู่สงฆ์จะมีปัญหาเกี่ยวกับพระฉันนะมาก พระฉันนะจะไปกีดไปกั้นเขาทุกอย่าง กีดกันเขาเพราะเหตุใด เวลาที่กีดกันเขาบอกว่า “เขามาบวชเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” แต่พระฉันนะก็บอกว่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบวชเพราะฉัน ฉันเป็นคนพาออกบวชนะ”

ไปยึดมั่นถือมั่นว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสมบัติของตัวเอง ยึดมั่นถือมั่นว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบวชเพราะตัว แล้วก็ไปทำลายเขา ไปขัดขวางเขา ไปทำลายเขาทั้งหมดเลย จะเป็นปัญหามากเพราะอะไร เพราะเอากิเลสตัณหาเข้ามาบวช ไม่ใช่พระกรรมฐาน “พระกรรมฐาน” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้มาทำลายกิเลสออกไปจากใจ ไม่ใช่มาสะสมกิเลส ไม่ใช่สั่งสมกิเลส

พระในปัจจุบันนี้ ปัจจุบันนี้สะสมเกี่ยวกับอะไร เวลาบวชขึ้นมาสะสมแต่กิเลส ในเมื่อศาสนาฉันจะเจริญขึ้นมา เห็นไหม มันก็มีนะ ในสมัยพุทธกาลเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกประพาศปฏิบัติ สงฆ์หมู่เล็กๆมีธรรมวินัยก็น้อยอยู่ แต่พระอรหันต์มหาศาลเลย ผู้ที่ประพาศปฏิบัติเพราะเขามีธรรมในหัวใจไง มีอำนาจวาสนาถึงจะออกบวชเพื่อจะชำระกิเลส ในเมื่อจะชำระกิเลสมันก็ต้องมองตัวเองก่อน ทำลายกิเลสในหัวใจของเรา

สิ่งที่กิเลสในหัวใจมันเผาใจเราอยู่แล้ว เราคิดของเรา ตัณหาความทะยานอยากของเรา เราต้องการสิ่งใด มันหลอกใครไม่ได้หรอก มันหลอกคนอื่น มันทำคนอื่น มันก็ทำลายคนอื่นแต่มันก็เผาหัวใจของเรา สิ่งนี้เผาหัวใจของเรา แล้วถึงที่สุดกรรมมันก็จะสนองตัวเรา นี่ก็เหมือนกันในการประพาศปฏิบัติ เห็นไหม เพราะสิ่งที่ว่าศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาก คูสิ สมัยพระเจ้าอโศก พระออกมามากเพราะลภสักการะมหาศาล ถึงจนทำให้ศาสนาว่านวายมาก จนถึงสุดท้ายแล้วพระ

แบ่งแยก ไม่ลงอุโบสถกัน พระเจ้าโศกให้อำมาตย์ไปตัดสิน อำมาตย์ก็ไปตัดหัวพระ ตัดหัวพระ เพราะพระเจ้าโศกสั่งให้พระลงอุโบสถร่วมกัน ถึงที่สุดแล้วญาติของพระโศกมาขวางไว้ ถึงที่สุดแล้วอำมาตย์ไม่กล้าตัดหัว กลับไปบอกพระเจ้าโศก

พระเจ้าโศกบอก “เป็นกรรมของเรา เป็นกรรมของเรา” เพราะไม่ได้สั่งอย่างนั้น สั่งบอก ว่าให้หาอุบายวิธีการจะให้สงฆ์สามัคคีกัน แต่นี้ทำไมไปตัดหัวล่ะ เพราะมีอำนาจใจ ตัวเองมีอำนาจเป็นผู้ที่มีอำนาจได้รับคำสั่งมาจากพระเจ้าโศกมหาราช แล้วก็เที่ยวไปตัดหัวเขา เขาบอกว่า ให้ไปทำอย่างหนึ่ง ตัวเองก็ไปทำอีกอย่างหนึ่งเพราะอำนาจ นี่ความเห็นผิด ความเห็นผิดของใจมัน จะทำลายสิ่งอื่นให้เป็นทุกข์เป็นร้อนไป พระเจ้าโศกนี้เป็นทุกข์ร้อนมากถึงไปหาอาจารย์ของตัวเอง ถามพระติสสะว่า “เราทำอย่างนี้เป็นบาปไหม”

พระเจ้าโศกมีเจตนาดี เจตนาจะทะนุบำรุงศาสนา แต่ในเมื่อเจตนาดีแต่คนไปทำผิด ถึงบอกว่าต้องทำสังคายนา ทำสังคายนาแล้วจับพระ ถ้าพระองค์ไหนกล่าวอริยสัจผิด ให้สึก ให้สึกๆ สิ่งนี้มันมีมาดั้งเดิม ปัจจุบันนี้ก็มีสิ่งนี้ เพราะการประพฤติดิปฏิบัติเห็นแก่लग เห็นสักการะ เห็นการปลูกสร้าง เห็นการก่อสร้างต่างๆ สิ่งนั้นเป็นผลงาน เป็นสิ่งที่ว่าโลกเขาชื่นชมกัน ถ้าพระกรรมฐานเราไปติดสิ่งนั้น ติดสิ่งที่เป็นเรื่องของวัตถุก่อสร้าง สิ่งที่เป็นวัตถุก่อสร้างมันเกิดมาจากอะไร? เกิดมาจากความคิด เกิดมาจากสังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง ในเมื่อสังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่งไปต้องการสิ่งนี้ มันก็มีแต่ความเร่าร้อนเผาหัวใจเข้ามาตลอดไป

แต่มันเป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์กับกิเลสใจ กิเลสเอาสิ่งนี้ออกเดิน กิเลสเอาสิ่งนี้ออกขยายแล้วมันก็เอาสิ่งนี้มาเพื่อผลประโยชน์ของมัน เพื่อเป็นต้นหาความทะยานอยาก เพื่อสิ่งที่ให้เป็นลาภสักการะต่อลาภสักการะไปไง เราสร้างผลงานขึ้นมา เราออกเรียไรมมาเพื่อจะสร้างสมสิ่งนี้ พระไม่มีอาชีพ พระไม่มีสิ่งที่ทำเป็นการค้าจะไปเอาเงินมาจากไหน ก็ต้องบอกเรียไรมมา เรียไรมมา สิ่งต่างๆ ก็เป็นผลประโยชน์ของตัวบ้าง ผลประโยชน์ของการก่อสร้างบ้าง

ในเมื่อองค์กรศาสนาเจริญขึ้นมา มันก็มีสิ่งอย่างนี้ขึ้นมา สิ่งที่เกิดขึ้นมานี้เพราะต้องการลาภสักการะ เพราะจิตใจของตัวไม่สะอาดไม่บริสุทธิ์ สิ่งที่เกิดขึ้นมานี้เพราะจิตใจของตัวไม่สะอาดไม่บริสุทธิ์ไม่ใช่พระกรรมฐาน

พระกรรมฐานคือฐานของใจ

“พระกรรมฐาน” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่งอยู่ที่โคนต้นโพธิ์นะ ฐานของก้นติดกับโคนต้นโพธิ์ ติดกับดิน ติดกับหญ้า ๘ กำของโสตถิยะพราหมณ์ นี่ฐานของก้นติดกับหญ้า ๘ กำ ที่รองรับไว้ ฐานของใจทำอาปานสติเข้ามาจนถึงฐานของใจ แล้วฐานของมรรค ๗ มรรคเกิดที่ใจนี้ ฐานของใจเกิดขึ้น “มรรค” มรรคญาณเกิดขึ้น บุญเพนิวาสานุสสติญาณ ธรรมขึ้นมาถึงฐานของใจ

แต่ถ้าไม่เข้าถึงมรรค ออกไปรู้บุญเพนิวาสานุสสติญาณ สิ่งนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับไป ย้อนอดีตชาติถึงที่สุดก็ไม่ใช่ ย้อนกลับเข้ามา เข้าถึงฐานเข้ามา ฐานของใจ ออกไปรับรู้จุตูปปาตญาณสิ่งนี้ก็ยังไปเห็นการตายการเกิดของสัตว์ต่างๆ นี่ไม่ถึงฐานของใจ ถ้าถึงฐานของใจ อาสวกักขณญาณ ทำถึงฐานของใจ ทำลายกิเลสออกไป นี่พระกรรมฐานองค์แรกของโลก

งานของพระกรรมฐาน เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เวลาพระอุปัชฌาย์บอก นี่กรรมฐาน ถ้าเราเอากรรมฐานอย่างนี้เป็นงานของเรา ไม่ใช่งานก่อสร้างหรือก งานก่อสร้างนี้มันเป็นสิ่งที่เป็นศาสนวัตถุ ถ้าเป็นศาสนวัตถุ พระไปติดกันสิ่งนั้น พระไปยึดมันถือมันสิ่งนั้น มันเป็นความกังวลใจ เวลาเราคิด เวลาเราต้องการสิ่งใดไม่สมความปรารถนา มันก็เป็นความกังวลใจอยู่แล้ว แล้วเราไปก่อสร้างสิ่งต่างๆ มันไปเสริมให้ความคิดนี้มันออกไปเกาะเกี่ยวกับสิ่งนั้น มันจะเป็นกรรมฐานได้อย่างไรละ ในเมื่อกรรมฐานมันต้องละสิ่งนั้น ละสิ่งที่ติดสิ่งใด ต้องการสิ่งใด ไม่ปรารถนาสิ่งนั้น

พระฉันนะออกไปทำอย่างนั้น ไปขัดไปขวางเขา ไปสิ่งต่างๆ ทั้งหมดเลย จนเป็นปัญหาไปในหมู่สงฆ์ จนพระอานนท์ถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานถามว่า “พระฉันนะเป็นผู้ที่ว่าเป็นผู้ก่อความในวงการของสงฆ์มาก สงฆ์นี้มีความยุ่งยากกับพระฉันนะนี้มาก” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกกับพระอานนท์ไว้แล้วว่า ถ้าท่านปรินิพพานไปแล้ว ให้ลงพรหมทัณฑ์พระฉันนะ

พอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว พระอานนท์ทำเรื่องสรีระศพ เภสัชขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียบร้อย ทำสิ่งต่างๆ มาสงบเรียบร้อย ไปหาพระฉันนะบอกว่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสั่งไว้ให้ลงพรหมทัณฑ์” สิ่งทีลงพรหมทัณฑ์ก็ยกออกจากหมู่ “ยกออกจากหมู่” สงฆ์ทั้งหมดไม่พูดกับพระฉันนะ เพราะพระฉันนะยึดมันถือมันในสิ่งที่ เป็นอดีตมาแต่อดีตมาว่าเป็นสมบัติของตัวเอง

พระฉันนะ ลงพรหมทัณฑ์เป็นสังฆาภิเสก ไม่ร่วมด้วย ไม่สังฆกรรมด้วย ห้ามพระทุกคนสังฆกรรมกับพระฉันนะ ถ้าใครสังฆกรรมกับพระฉันนะเป็นอาบัติ เป็นอาบัติ ถึงไม่มีใครสังฆกรรม เห็นไหม แล้วสมัยพุทธกาลเป็นสิ่งที่ว่าเขารักษาหน้ารักษาตามาก พระฉันนะรู้อย่างนั้นถึงกับสลบนะ ในเมื่ออย่างนั้นมันก็ยังมิไฉนสิ่งที่ว่ามีความละเอียดอยู่ สลบเลย สลบแล้วฟื้นขึ้นมามีความเสียใจมาก เข้าป่าไป เข้าป่าไป ไปประพฤติปฏิบัติ ไปค้นคว้าของตัว

พระอานนท์ หมู่สงฆ์ก็เผยแผ่ศาสนา มา จรรโลงศาสนา มา พระฉันนะเข้าไปในป่าก็เข้าไปทำกรรมฐาน สิ่งที่กรรมฐานเพราะสิ่งนี้มีบุญกุศล เพราะได้ส่งเสริมได้ออกบวชมากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วสร้างสมมามันมีโอกาสอยู่ ถึงย้อนกลับมาดูใจของตัวเอง ทำใจของตัวเองให้สิ้นจากกิเลส พอใจของพระฉันนะสิ้นจากกิเลส เห็นไหม ความคิดมันต่างนะ

“จากเดิมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบวชเพราะเรา เราเป็นผู้ที่มีคุณประโยชน์ในศาสนา มีคุณประโยชน์ในศาสนาสิ่งนี้นับเป็นอดีตไปแล้วก็ไปยึด มันเป็นกิเลสตัณหาทำให้ใจให้ฟุ้งซ่านไปหมด ทำให้ใจดวงนี้ไปกดขี่ข่มเหง ไปทำลายพระทั้งหมดเลย”

สุดท้ายแล้วพอเข้าไปประพฤติปฏิบัติ ถึงที่สุดแล้วพระฉันนะเป็นพระอรหันต์ กลับมาหาพระอานนท์นะ มาขอปลงอาบัติ มาขออยู่สังฆกรรม พระอานนท์บอกว่า “ในเมื่อการประพฤติปฏิบัติสิ้นสุดแล้ว กรรมนั้นก็ไม่มี สิ่งที่พรหมทัณฑ์นี้ก็ยกเลิกกันไป” มันยกเลิกด้วยการประพฤติปฏิบัติ ยกเลิกโดยกรรมฐาน ยกเลิกโดยหัวใจของพระฉันนะที่ประพฤติปฏิบัติแล้วเข้าถึงธรรมอันนั้นใจ

ถ้าเข้าถึงธรรมอันนี้ มันถึงย้อนกลับมาถึงใจของเรา ถ้าเราเป็นพระกรรมฐาน เราต้องมีโอกาสแล้ว สิ่งนี้เป็นสัปปาเย โลกนี้เป็นสัปปาเย ปัจจุบันนี้เป็นสัปปาเย สัปปาเยเพราะครูบาอาจารย์เราวางรากฐานเอาไว้แล้ว ในเมื่อครูบาอาจารย์เราวางรากฐานไว้แล้ว เราจะต้องเอาสิ่งนี้เป็นคุณประโยชน์กับเรา เราจะไปเอาสิ่งเรื่องของกิเลสตัณหามาเป็นประโยชน์กับเราไม่ได้ สิ่งทีือกิเลสตัณหา มันไม่เป็นประโยชน์กับใคร มันจะทำลายใจทุกดวงใจ ทุกดวงใจมีกิเลสอยู่ กิเลสจะเผาผลาญทุกดวงใจนั้น แล้วต่างคนต่างมีกิเลส ต่างคนต่างเอากิเลสฟาดฟันกันมันเป็นประโยชน์สิ่งใด? มันไม่เป็นประโยชน์สิ่งใดเลย

“มโนกรรม” กรรมสิ่งที่เกิดขึ้นจากใจ มันเป็นมโนกรรม สิ่งทีมโนกรรมมันก็ทำให้จิตนิสัยเป็นสภาวะแบบนั้นถึงต้องขอนิสัย การบวชการเรียน เวลาบวชแล้วเราต้องอยู่กับอุปัชฌาย์

ก่อน ในเมื่อเรายังไม่พ้นนิสัยต้องอยู่กับอุปัชฌาย์ แต่ถ้าเราไปอยู่กับครูบาอาจารย์ เราก็ต้องขอนิสัย เพื่อจะให้นิสัยนี้มาง ให้มโนกรรมไม่ให้มันฝัง สิ่งที่ฝังเป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันจะ ฝังอยู่อย่างนั้น แล้วความคิดของเรานั้นก็เป็นมโนกรรม ถึงต้องขอนิสัย ต้องเปลี่ยนนิสัย ถ้าเปลี่ยน นิสัยอันนี้ได้

อยู่กับครูบาอาจารย์ อยู่กับหลวงปู่มัน หลวงปู่มันพาทำออกประพฤติปฏิบัติเพื่อชำระกิเลส นะ หลวงปู่มันไม่ให้ส่งเสริมกิเลส ในการประพฤติปฏิบัติในการก่อสร้างสิ่งต่างๆ หลวงปู่มันจะ ไม่ให้มีเลย ในเมื่อเวลาปิดกวาดแล้วจะไม่ให้มีเสียงต่างๆ รบกวนกันเลย เพื่ออะไร เพื่อให้ทุกๆ คน พระทุกๆ องค์มีโอกาสมาใจของตัวให้พ้นจากกิเลส

เพราะถ้าพ้นจากกิเลสได้ จะเป็นตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระกรรมฐาน องค์แรกของโลกที่พ้นจากกิเลส วางธรรมไว้เผยแผ่ธรรมไว้เป็นประโยชน์ขนาดนี้ละ แล้วพระ สาวก-สาวกต่างๆ ที่พ้นจากกิเลสมาจะสืบต่อธรรมมาโดยถูกต้องโดยชัดเจนจากใจดวงนั้น

แต่การศึกษาเล่าเรียนมานี้ เป็นการรักษาศาสนาอันหนึ่ง แต่รักษาศาสนาให้ปริยัตินี้ทรงๆ มาสืบต่อมา ไม่มีพระปฏิบัติ พระไตรปิฎกก็มีอยู่แล้ว เวลาภาคปริยัติว่าเวลาต้องศึกษาค้นคว้า พระไตรปิฎกแล้วพยายามทำบทวิจัยออกมา บทวิจัยออกมา วิจัยขนาดไหนถ้าเป็นสาวก-สาวกจะ ละเอียดยะรอบคอบ แบบพระไตรปิฎก มันไม่ได้หรอก

แต่เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติพ้นจากกิเลสแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเปรียบไว้ให้ เป็นทางออกไว้ว่า พระไตรปิฎกนี้เหมือนกับใบไม้ในกำมือ สิ่งที่เป็นใบไม้ในกำมือนั้นเป็น เหมือนกับรัฐธรรมนูญ สิ่งที่เป็นรัฐธรรมนูญเป็นหัวใจ แล้วเป็นกฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญานั้น แตกต่างออกไป นั้นไปเป็นฎีกา เป็นอรรถกถาออกไป นั้นวิจัยมา นั้นเป็นส่วนหนึ่ง แต่ใบไม้ใน กำมือ กับใบไม้ในป่า

แต่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ หัวใจความรับรู้อันนี้มันจะมหาศาลมาก ธรรมในการประพฤติ ปฏิบัติมันจะออกรู้อย่างต่างๆ ออกรู้อย่างต่างๆ สิ่งที่เป็นประโยชน์ก็พยากรณ์ออกมาให้มันเป็น ประโยชน์กับผู้ประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์แต่เกิดจากจริตนิสัยของใจดวงนั้น ก็เก็บ ไว้ จิตนิสัยเก็บไว้ในหัวใจดวงนั้นว่าความมหัศจรรย์ ความสิ่งต่างๆ ของโลก ธรรมนี้มันเว้งว้าง มันกว้างขวางขนาดนี้ สิ่งที่เป็นไปของโลกมันมหัศจรรย์ขนาดนี้

โลกนะ รูปภพ อรูปภพ...โลกทั้ง ๓ มันกว้างขวางขนาดไหน แต่โลกของใจมันเวียนตาย เวียนเกิดสะสมสิ่งนี้เป็นจริตเป็นนิสัย สิ่งนี้เราต้องแก้ไขใจของเรา ถ้าเราจะเป็นพระกรรมฐาน สิ่งนี้มันมีข้อมูลอยู่แล้ว ฐานคือฐานของเรา เท้าของเราเดินไปฐานเวลาอยู่กับเท้าเดินจงกรม เราเดิน จงกรมก็เป็นกรรมฐาน เรานั่งสมาธิก็เป็นกรรมฐาน นี่ฐานของใจ ฐานของใจคือพระป่า พระกรรมฐานเราไง เราออกป่ามาก็เพื่อให้เท้าได้เดินจงกรม ให้เราได้นั่งสมาธิภาวนา นี่สัปปายะ สมควร มันเป็นปัจจัยของเรา เรามีอำนาจวาสนามาก

ถ้าเราไม่มีอำนาจวาสนานะ เวลากิเลสมันมีคบอด เขาใช้ชีวิตกัน เขาใช้ชีวิตกันในบ้านในเมืองเขาว่าเขามีความเจริญรุ่งเรือง เขามีความสุขมีความสบาย แล้วภิกษุอยู่ป่ามันมีความสุขมัน จะมีความเจริญ ความสะดวกสบายมาจากไหน? มันจะมีความสะดวกสบายมาจากหัวใจไง หัวใจมันมีความสุขมาก มันมีความสุข มันมีความวิเวก มันจะมีความสุขมาก สุขมากเพราะมันปลดปล่อยความเป็นสิ่งที่เป็นภาระรุงรังจากหัวใจ ความคิดความปรุงความแต่งที่เขามีความสุขกัน เขามีความสุขกัน เขาต้องเสพสิ่งต่างๆ เห็นใหม่ รูป รส กลิ่น เสียง เสพอะไรที่มันเอร็ดอร่อย สิ่งที่เป็นความสุข สิ่งที่เป็นนุ่มอ่อนที่มันพอใจกับใจมัน มันแนใจ มันพอใจ มันก็แสวงหาเพื่อจะให้มันมีความสุข

มันมีแต่ความร่ำร้อน มีแต่ค้นหาความทะยานอยาก มันมีแต่ไฟสุ่มซอน มันมีแต่เอาไฟเผาใจตัวเอง เพราะต้องการความสุขความสะดวกสบายขนาดนั้น

แต่พระกรรมฐานอยู่ป่ามีความสุข มีความสุขเพราะมีความสงบ มีความสัจ ใจมันปล่อยมันเบา มันปล่อยมันเบาเราก็คงต้องมีสติของเราควบคุมใจของเราเข้าไป ถ้าเรามีสติ มีควบคุมใจของเราเข้าไป มันจะเป็นสัมมาสมาธิ สิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิ จิตนี้จะตั้งมั่น ถ้าจิตเราตั้งมั่น มันควรแก่การงาน เราจะยกขึ้นวิปัสสนา

ถ้ายกวิปัสสนา เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมไว้ “สมถกรรมฐาน-วิปัสสนากรรมฐาน” พระกรรมฐานจะต้องหาฐานของใจให้เจอก่อน ถ้าหาฐานของใจของตัวให้เจอนี้คือกรรมฐาน “กรรมฐาน” วิปัสสนากรรมฐานหาใจของตัวให้เจอแล้วยกขึ้นวิปัสสนา ต้องวิปัสสนาเพื่อชำระกิเลส

กิเลสนี้เป็นโรคเป็นภัยกับใจนั้น โรคภัยกับภัยของกายเกิดขึ้นมาแล้วปวดหัวตัวร้อนก็ทำให้อารมณ์เราร้อน ถ้ามีการขึ้นมา ถ้าเอาไว้อย่างๆ ขึ้นมา มันเป็นโรคเป็นภัยที่รุนแรง มันจะทำให้เรา

เจ็บปวดในร่างกายของเรา ถึงที่สุดถ้ามั่นวิการไป มันก็ทำให้เราตาย สิ่งที่ตายชีวิตเรามีเท่านั้น ร่างกายมันมีแต่รูปร่างของโรค

แต่เรามีอำนาจวาสนา เราได้เกิดมาเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนา ศาสนาเจริญรุ่งเรืองหนหนึ่ง เรามีศรัทธา เรามีความเชื่อ เราได้ออกบวชเป็นพระกรรมฐาน แต่ต้องให้เป็นกรรมฐานสมชื่อ กรรมฐานว่าเราเป็นพระกรรมฐาน เราต้องพยายามประพฤติปฏิบัติ เราต้องทำความสงบของใจเข้ามา

ถ้าพระกรรมฐานไม่สามารถดำรงความสงบของใจ ใจเป็นสมาธิขึ้นมาไม่ได้ พระกรรมฐานจะเอาอะไรเป็นเครื่องอยู่ ถ้าพระกรรมฐานไม่มีอะไรเป็นเครื่องอยู่ หัวใจมันก็เร่าร้อน สัตว์เขาไปขังกรงไว้ มันมีแต่ความทุกข์ของมัน เพราะมันอยู่ในกรง สัตว์ถ้ำมันอยู่ในป่ามันการดำรงชีวิตของเขา เขาจะทุกข์จะร้อนขนาดไหน เขาก็มีอิสรภาพเสรีของเขา

บวชขึ้นมาขังใจไว้ในร่างกายเรา เราว่าเราเป็นพระ เราเป็นพระ เราขังใจของเราไว้ แต่มันไม่เป็นกรรมฐานขึ้นมา มันก็มีความเร่าร้อน มันก็คั่นรอนอยู่ในกรงนั้น ในกรงของกรรมวินัยนี้ไง

กรรมวินัยนี้เป็นศาสดาของเรา สิ่งที่เป็นศาสดาของเรา เราเชื่อมั่นในศาสดาของเรา เราก็ยังมีกรง กรงคือวินัยขังเราไว้ เราก็ออยู่ในกรรมวินัย แต่ถ้าพระที่หน้าด้านอยู่ในกรรมวินัยนี้มันก็ทำลายกรงของมัน มันทำลายกรงของมันออกไป พระกรรมฐานมีกรงขังใจไว้ ถ้ามันทุกข์มันร้อน เราก็พยายามทำความสงบของใจเราขึ้นมา เพราะเราเป็นพระกรรมฐาน แต่พระที่เขาหน้าด้านเขาโกงเขาไม่ยอมรับรู้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก ถ้าเราปรินิพพานแล้วบอกพระอานนทว่า “ธรรมและวินัยจะเป็นศาสดาของเรา” ถ้าเราเชื่อมั่นในศาสดาของเรา เราเคารพในกรรมวินัยของเรา เราจะมีกรงขังใจ ถ้าขังใจขึ้นมา ถ้าทำกรรมฐานของเราทำไมสงบเข้ามา มันจะเร่าร้อน มันจะคั่นรอนอยู่ในกรงขังนั้น เราก็พอใจจะขัง พอใจจะขังเพราะเราขังขึ้นมาเพื่อจะให้มันตั้งมันขึ้นมา

แต่เวลามันสงบขึ้นมา เห็นไหม กรงนี้ไม่เกี่ยว กรงนี้เป็นสิ่งที่ว่ามันเป็นวินัย จิตเราเข้าถึงความสงบ มันเป็นธรรม ธรรมนี้ละเอียดอ่อนกว่าวินัยมหาศาล วินัยนี้เป็นสมมุติ ธรรมนี้ละเอียดอ่อนกว่าวินัย สิ่งทีละเอียดอ่อนกว่าวินัย เราถึงต้องประพฤติปฏิบัติเข้ามา ถ้าใจเป็นธรรม

จะทำการต่างๆ ผิดวินัยไปไม่ได้ เพราะสิ่งที่เป็นวินัยนี้มันเป็นกรงขังอยู่ ถ้าเป็นธรรมขึ้นมา จะคิดเป็นกิเลสมันก็จะสะท้อนหัวใจ

สิ่งที่สะท้อนหัวใจเพราะจิตนี้เป็นอัตโนมติ คิดสิ่งใดสัจจะพร้อมขึ้นมา ผู้มีธรรมถึงจะไม่คิดทำการต่างๆ จะไม่เบียดเบียนใจของตัวเองและจะไม่เบียดเบียนใจของคนผู้อื่น เหมือนกุมารทั้ง ๕ กับพระอุบาลี ทั้งๆ ที่กิเลสเต็มหัวใจนะ แต่หัวใจเป็นธรรม ยังเคารพพระอุบาลีให้พระอุบาลีออกบวชก่อน จะขอกราบไหว้พระอุบาลีก่อนทั้งๆ ที่ตัวเองเป็นเจ้านาย สิ่งที่เป็นเจ้านาย ในเมื่อมีธรรมคุณธรรมในหัวใจ มันมีการอ่อนน้อมถ่อมตน มันมีความรู้สึกที่สูงที่ต่ำ มันเป็นธรรมไปทั้งหมด

แต่ถ้าคนมีกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันเป็นปลายอ้อปลายแฉกมันก็อยากใหญ่ มันก็อยากจะขึ้นไปจี๊ห้วคน ขึ้นไปจี๊ห้วคนต้องการอำนาจ ต้องการความใหญ่ แล้วมีอำนาจแล้วก็เอาอำนาจนี้ทำลายคนอื่นไปทั้งหมดนะ ถ้ามันมีอำนาจเพราะอำนาจมันมาจากกิเลสใจ อำนาจมันไม่มาโดยธรรมใจ

ถ้าอำนาจมันมาโดยธรรมแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แบบพระสารีบุตรพระโมคคัลลานะ “อำนาจโดยธรรม” พระโมคคัลลานะมีฤทธิ์มีเดชมหาศาลเลย แต่เพราะมีอำนาจในธรรมจะไม่เคยเอาธรรมอันนี้ไปทำลายใคร ไม่เคยเอาธรรมนี้เบียดเบียนใคร จะมีแต่ส่งเสริม จะมีเศรษฐกิจผูกพันไหนที่เขาตระหนี่ถี่เหนียว

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทรมาน ให้พระโมคคัลลานะไปทรมาน เอาธรรมนี้ไปทรมานเขา เอาธรรมนี้ไปเผยแผ่เขา เอาธรรมนี้ไปเจือจานเขา เขามีความตระหนี่ถี่เหนียวนี้เอาธรรมนี้แสดงออกไปเพื่อให้เขาเห็นสภาวะธรรมอันนี้ขึ้นมาไง นี่อำนาจโดยธรรม กับอำนาจโดยกิเลส ถ้ามีกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันอยากมีอำนาจ มันก็ใช้อำนาจเบียดเบียนคนอื่น สิ่งที่ทำลายคนอื่น สิ่งที่ทำลายคนอื่นทำลาย ทั้งๆ ที่มันพอใจตัวเองนะ

ก่อนจะคิดทำอะไร มันเผาราก่อนแล้ว มันเผใจ แต่มันไม่เห็น มันไม่รู้จกๆ นี่คือการทำลาย มันกับเห็นกงจักรเป็นดอกบัว เห็นว่าสิ่งนี้เป็นคุณประโยชน์เพราะอยากมีอำนาจ ใฝ่อยากมีอำนาจแต่มีกิเลส มันถึงเป็นโทษไปทั้งหมดเลย

แต่ถ้ามีอำนาจโดยธรรม เราถึงต้องพยายามประพฤติปฏิบัติธรรมให้เป็นพระกรรมฐาน เราจะเป็นพระกรรมฐาน เราต้องเป็นพระกรรมฐานอย่างน้อยก็แบบพระคันนนะ พระคันนนะแม้แต่ว่า

ออกมายึดมั่นกิเลสของตัวเอง เบียดเบียนสงฆ์ไปทั้งหมด ทำลายหมู่สงฆ์ไปทั้งหมด แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็น เห็นอยู่ว่าถึงที่สุดแล้วพระฉันนะนี้ก็จะมิคุณประโยชน์เหมือนกัน ถึงได้บอกพระอานนท์ไว้ให้ลงพรหมทัณฑ์ใจ กันออกไป กันออกไปจากหมู่สงฆ์ ในเมื่อกันออกไปจากหมู่สงฆ์แล้ว ออกไปประพฤติปฏิบัติในป่า เพราะอะไร

เพราะกิเลสค้นหาความทะยานอยากมันอยากจีหว้พระ มันก็ต้องอยู่ทำลายพระอยู่อย่างนั้น เวลาออกไป เพราะเขามีกรงขังใจ ขังด้วยธรรมวินัย วินัย พอลงพรหมทัณฑ์แล้วซึ่งพระฉันนะออกไป เข้าไปอยู่ในป่าคนเดียวก็ไปประพฤติปฏิบัติ เพราะไม่มีใครแล้วก็ต้องประพฤติปฏิบัติพยายามประพฤติปฏิบัติจนถึงที่สุด จึงถึงสิ้นกิเลสได้

อย่างน้อยก็ให้ได้เหมือนพระฉันนะ เพราะพระฉันนะก็ยังทำใจของตัวเองให้สิ้นจากกิเลสได้ในเมื่อเป็นพระกรรมฐาน ถึงจะมีความคิดพิจารณา แต่ก็ต้องทำลายกิเลสออกไปจากหัวใจ เพราะกิเลสมันเผลอลมมา แต่ถ้าเราคิดพิจารณา แล้วเราไม่กลับใจ ไม่เหมือนพระฉันนะ มันก็จะเผลอออกไปเผลอลมกันไป แม้แต่พระเทวทัตประพฤติปฏิบัติมา เข้าถึงฐานแต่ไม่สามารถทำลาย เพราะเป็นถึงฐานสมถกรรมฐาน ไม่ใช่วิปัสสนากรรมฐาน นี่คิดทำร้าย ทำร้ายมาก ทำร้ายจนถึงกับว่าเป็นอนันตริยกรรม เพราะทำร้ายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนหื้อพระโลหิต ตกนรกอเวจีไป

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ยังพยากรณ์ไว้ในพระไตรปิฎกว่า พระเทวทัตถ้าพ้นจากนรกอเวจีมาจะเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า เพราะทำถึงฐานตัวนี้ใจ เพราะทำถึงฐานของใจเป็นสมถกรรมฐาน ถึงเหาะเหินเดินฟ้าได้ เพราะสิ่งนี้มันสะสมลงที่ใจ

เราประพฤติปฏิบัติของเรา เราเป็นพระกรรมฐาน เรามีโอกาสของเราแล้ว โอกาสของเราคือฐานที่ใจ ถ้าทำฐานที่ใจ ฐานนี้มันรุนแรง มันมีกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันออกไป เบียดเบียนคนอื่น ต้องพยายามใช้วินัยเข้ามาควบคุมมัน ถ้าเราใช้วินัย วินัยควบคุม ควบคุมใจของตัวเอง

แล้วถ้าเราจะปฏิบัติธรรมขึ้นมา ธรรมคือสัมมาสมาธิ ถ้าเราทำจิตสงบของเราขึ้นมา มันเห็นความสงบอย่างนี้ ถ้าจิตของเราเคยสงบมา เห็นการประพฤติปฏิบัติทำจิตสงบนี้มันลำบากลำบากขนาดไหน มันต้องตั้งสติขนาดไหน มันต้องทำความสงบของใจขนาดไหน แล้วมันจะทำลายคนอื่นไม่ได้หรอกเพราะอะไร เพราะว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นนี้ มันต้องอาศัยหมู่คณะ อาศัยความที่ไม่กระทบกระทั่งกัน

สิ่งที่กระทบกระเทือนใจกันแล้วจิตนี้มันก็มีแต่ความเร่าร้อน แล้วมันจะเกิดความสะดวกขึ้นมาได้อย่างไร ในเมื่อเรามีความอ่อนน้อมถ่อมตน เรามีความเปิดโอกาสให้แก่กัน เราจะพูดแต่คำสิ่งที่ว่าจากใจ ใจเขาใจเรา เราไม่ชอบสิ่งใดเขาก็ไม่ชอบสิ่งเหมือนเราที่เราชอบหรือ เราไม่ควรพูดสิ่งใดที่สะเทือนใจคนอื่น เพราะสิ่งที่สะเทือนใจแล้วมันก็ไปสะเทือนสิ่งที่จะเป็นสัมมาสมาธิ เราเคยทำสมาธิได้แล้วเราจะไม่ทำให้คนอื่นเสียโอกาสจากการทำสมาธิหรือ ถ้าเรารู้จักว่าสิ่งใดมันเป็นภัย สิ่งใดมันเป็นการขัดขวาง สิ่งใดเป็นการทำลายสมาธิ เราก็จะไม่ทำสิ่งนั้นเพื่อจะ让他เข้าถึงกรรมฐาน

“พระกรรมฐาน” เราเป็นพระกรรมฐาน แล้วหมู่คณะก็เป็นพระกรรมฐาน เราก็ต้องเปิดโอกาสให้กับคนอื่นที่จะประพฤติปฏิบัติให้ถึงพระกรรมฐาน ถ้าเราถึงกรรมฐานแล้ว ฐานของสมถกรรมฐานแล้วกวีปัสสนากรรมฐานอีกนะ ยกขึ้นวิปัสสนากรรมฐานเพราะเราเป็นเวไนยสัตว์ เวไนยสัตว์มรรค ๔ ผล ๔ ต้องพยายามค้นคว้าหากิเลสของเรา

ถ้าเป็นขিপปาภิญญาเหมือนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปฏิบัติถึงที่สุดนั่งพับเพียบ! กิเลสจะขาดไปจากใจ แต่เราเป็นเวไนยสัตว์ สิ่งที่เรายังมีโอกาส เรามีอำนาจวาสนาเพราะเราเป็นพระกรรมฐานองค์หนึ่ง เราบวชมาในพุทธศาสนา แล้วบวชมาระหว่างที่ว่ามีองค์มีหลวงปู่มั่นวางธรรมไว้ให้พวกเราก้าวเดิน ถ้าพวกเราก้าวเดินตามธรรมของหลวงปู่มั่น มรรค ๔ ผล ๔ จะเกิดขึ้นมา เรายกขึ้นวิปัสสนา ทำใจของเราให้สงบให้ได้

จิตมันจะสงบขึ้นมาได้เพราะหัวใจเราต้องควรแก่การงาน ควรแก่การงานในการกำหนดพุทโธ พุทโธ ถ้าเรากำหนดพุทโธ พุทโธ จิตใจเราเกาะเกี่ยวกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีเมตตาตามหาศาล ปัญญาคุณมหาศาล วางไว้ให้เราก้าวเดิน เราเป็นคนที่มีมันเหมือนปลวกเหมือนมอดที่ไม่มีอำนาจวาสนาขนาดนั้น เราก็เอาใจของเราเกาะเกี่ยวกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทโธ พุทโธ ไว้ มันจะสร้างจากปลวกจากมอดให้เป็นคนขึ้นมา ให้เป็นจิตที่มีฐานขึ้นมา ให้เป็นพระองค์หนึ่งขึ้นมา ให้เป็นพระกรรมฐานสมองค์ขึ้นมา

ถ้าพระกรรมฐานทรงสมาธิ ทรงธรรมทรงวินัย ทรงสมาธิจิตสงบขึ้นมานี้จะสงวนรักษาหมู่คณะ เพราะหมู่คณะประพฤติปฏิบัติอย่างนี้มันก็แสนยาก เราถึงต้องเปิดโอกาสให้หมู่คณะได้ทำสิ่งนี้ขึ้นมา ถ้าสิ่งนี้ขึ้นมา นี่พระกรรมฐานจากใจมีเครื่องอาศัย ยกขึ้นวิปัสสนาในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม กาย เวทนา จิต ธรรม นี่เพราะกิเลสมันอาศัยสิ่งนี้ มันครองสิ่งนี้อยู่

พญามารมีอำนาจต่อสิ่งนี้มาก ทำให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกประพฤติปฏิบัติ เข้าใจว่าต้องไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ออกไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เพราะคิดว่าสิ่งนั้นมันจะเป็น ธรรมเป็นวินัยไง แล้วสิ่งนั้นไม่มีเลยในโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องกลับมา กลับมา สัมมัญ ตรีสรู้ด้วยตนเองเข้ามาถึงฐานของใจ

กิเลสค้นหาในหัวใจมันจะทำสิ่งนี้จับให้ใสออกไป ถ้าเรายกขึ้นวิปัสสนาในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ธรรมคือธรรมารมณ์ ธรรมของผู้มีกิเลส มันเป็นธรรม “ธรรมารมณ์” อารมณ์ที่เป็น ธรรม แต่มันเป็นกิเลสอยู่มันก็บิดเบือนให้เราเกาะเกี่ยวไปอย่างนั้น ถ้าเราพิจารณาในกาย ใน เวทนา ในจิต ในธรรม ธรรมารมณ์อารมณ์ความรู้สึกลึกพิจารณาโดยธรรม มันจะไม่เห็นกาย พิจารณาโดยกายจะเห็นกาย โดยจิตนี้เป็นสมาธิจะเห็นกายขึ้นมา วิปัสสนากายเห็นกายขึ้นมา ทำลายกาย ให้กายนี้เป็นสภาวะไป นี่มันจะเป็นประสบการณ์ของใจดวงนั้น

พระกรรมฐานอยู่ตรงนี้ ถ้าพระกรรมฐานรู้จักวิธีการว่า การวิปัสสนากายเห็นสภาวะกาย อย่างไร ถ้าจิตไม่เป็นสัมมาสมาธิ จิตไม่ตั้งมั่น มันยกขึ้นมาเห็นกายอย่างนี้ไม่ได้ ถ้าจิตนี้ตั้งมั่น ยก กายขึ้นมาให้จิตนี้เห็นกายเป็นภาพขึ้นมาอย่างนั้น แล้วมันวิปัสสนาให้มันพองไป ให้มันเปื่อย เน่าไป ให้มันแปรสภาพไป เห็นไหม “กรรมฐาน” วิปัสสนากรรมฐานมันเป็นอย่างนี้ พระ กรรมฐานจะเห็นสภาวะแบบนี้ พิจารณาเห็นกายโดยความเป็นจริง เห็นกายแปรสภาพไปตาม จจริง

พิจารณาเวทนา จิตนี้สงบเข้ามา จิตนี้มีฐานขึ้นมา จับเวทนาได้ จิตนี้ไม่สงบเข้ามา จิตนี้ไม่มี ฐานเข้ามา เวทนาเกิดขึ้นจะลึ้ม ลึ้มหัวใจนี้ไม่เป็นสมาธิเลย จิตนี้ตั้งเป็นสมาธิได้พอเวทนาเกิดขึ้น มันมีกำลังขึ้นมาจะจับเวทนา

สิ่งใดเป็นเวทนา เวทนาเกิดขึ้นมาอย่างไร? เวทนาจึงเหมือนชั้นอันหนึ่ง เวทนาจึงเกิดขึ้นมา หนึ่ง เวทนาของกาย สภาวะกายอย่างไรเป็นเวทนา เข้าเป็นเวทนาได้หรือ กระตุกเป็นเวทนาได้ หรือ เนื้อเป็นเวทนาได้หรือ เอ็นเป็นเวทนาได้หรือ?

ไม่มีอะไรเป็นเวทนาได้เลย นี่จิตไปยึด จิตหลงอุปาทานเป็นเวทนา จิตเศร้าหมอง จิตพอง ใส จิตเป็นทุกข์ จิตเป็นเวทนาหรือ? สิ่งที่เป็นเวทนานี้มันเกิดดับ มันก็ไม่ใช่ว่าเวทนา เวทนาจิตนี้ไป เกาะเกี่ยวกับเวทนา วิปัสสนาเวทนาเห็นเวทนาไปตามความเป็นจริง ปล่อยเวทนา วิปัสสนาไป นี่ คือพระกรรมฐาน

วิปัสสนาจิต จิตเศร้าหมอง จิตผ่องใส จิตเดียวเป็นสมาธิ จิตเดียวเศร้าหมอง เดียวเกาะเกี่ยว ความเห็นสภาวะจิต ดูจิต พิจารณาจิตเข้าไป เห็นความเป็นไปของจิต จนปล่อยวางจิต เข้าใจจิต นี้ คือพระกรรมฐาน

พิจารณาธรรมารมณ์ อารมณ์เกิดขึ้นต้องอาศัยกายกับจิต เห็นไหม ถ้ามีกาย กายกระทบ หนาวกระทบร้อนมันก็ไม่พอใจ นี่ก็เป็นอารมณ์ เวลาจิตความคิดขึ้นมา มันก็เป็นอารมณ์ ธรรมารมณ์ อารมณ์ของใจ พิจารณากายโดยธรรมารมณ์ พิจารณาอย่างนี้ไง เห็นสภาวะความเป็นจริงอย่างนี้ เห็นคุณค่าว่าเป็นอย่างนี้ ถ้ากำลังมันพอมันก็ปล่อย ปล่อยคือความรู้สึกมันปล่อยไป ปล่อยความยึดมั่นถือมั่น ปล่อยความเป็นไปของความรู้สึก ปล่อยความเป็นไปต่างๆ มันปล่อย มันปล่อยอันหนึ่ง มันก็เป็นความว่างอันหนึ่ง ความรู้สึกว่างมันว่างจากสัมผัสภาวะ ไม่ใช่ว่างแบบ สัมมาสมาธินะ

สัมมาสมาธิโดยปัญญาอบรมสมาธิ มันคิดถึงเรื่องขั้น ๕ เข้ามา มันปล่อยเข้ามา ปล่อย อารมณ์ ปล่อยความรู้สึกนี้เข้ามา สิ่งนี้เป็นอาการของใจ อาการของใจไปยึดมั่นถือมั่นสิ่งใด มันจะยึดมั่นถือมั่นสิ่งนั้น ยึดมั่นก็เป็นอารมณ์ ความรู้สึกมันก็สุขก็ทุกข์ตลอดไป

แต่ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามาพิจารณาอารมณ์ความรู้สึกอย่างนั้น มันปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา มันปล่อยวางสิ่งที่เป็นอาการของใจ มันก็เป็นตัวใจ มันเป็นสัมมาสมาธิ สิ่งที่เป็น สัมมาสมาธิคือยกขึ้นมาพิจารณาธรรมารมณ์ อารมณ์ที่ไปเกาะเกี่ยว เกาะเกี่ยวสิ่งนี้มันไม่ใช่สัญญา อารมณ์จากภายนอก มันเป็นอารมณ์เกิดขึ้นจากภายในที่ติดกระทบกับธรรม ถึงบอก ธรรมารมณ์ ใจ

ปัญญาอบรมสมาธิมันปล่อยจากความยึดมั่นถือมั่นของกิเลสอันหนึ่ง กิเลสถึงเป็นสมถกรรมฐาน แต่เวลาวิปัสสนาขึ้นมามันเป็นวิปัสสนากรรมฐาน มันเป็นธรรมารมณ์ เป็นธรรมเพราะว่า จิตนี้มันปล่อยจากรูป รส กลิ่น เสียง ปล่อยจากปุณฺณเข้ามาเป็นกัลยาณปุณฺณ ทีนี้พอพิจารณา กัลยาณปุณฺณยกขึ้นวิปัสสนาขึ้นมา นี่เป็นวิปัสสนาใจ สิ่งที่วิปัสสนาใจมันปล่อยวางอย่างนี้ มันถึง ไม่ใช่ปล่อยวางเป็นสัมมาสมาธิเข้ามา มันปล่อยวางจากกิเลสใจ ถ้ามันปล่อยวางจากกิเลส ปัญญา มรรคมันเกิดอย่างนี้ไง

สิ่งที่เป็นมรรค พระกรรมฐานรู้จักวิปัสสนากรรมฐานเพราะมันเป็นมรรค มรรคอันนี้องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระสยัมภูตรัสรู้ด้วยตนเอง แล้วก็มายกย้อนกลับเข้ามาทำมรรค

ญาณเกิดขึ้นมาสิ่งนี้ มรรคญาณเกิดเป็นสิ่งที่ถึงจะเข้ามา ย้อนกลับมา เป็นวิปัสสนากรรมฐานสิ่งนี้  
นี่คือพระกรรมฐานใจ สิ่งที่เป็นพระกรรมฐานแท้จะเห็นความเป็นว่า จิต สมถกรรมฐานเป็นความ  
สงบของใจอันหนึ่ง

วิปัสสนากรรมฐานในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม สิ่งนี้เป็นจรตนิสัยกว้างออกไปจาก  
สัตว์ จากสัตว์ สัตตคือสัตว์ผู้ข้งอยู่ในวัฏฏะนี้ แล้วเราก็เป็นสัตว์ตัวหนึ่ง เราเป็นสัตว์ตัวหนึ่ง  
เป็นสัตว์ประเสริฐ ประเสริฐมาก มีจิตศรัทธาในศาสนาพุทธขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า  
มาก แล้วออกบวชประพฤติปฏิบัติโดยอุปัชฌาย์อาจารย์บอกว่า เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เป็น  
เป้าหมายให้เราประพฤติปฏิบัติ แล้วเราออกหาสถานที่ ออกหาเป็นวิเวก เป็นพระป่าสายหลวงปู่  
มั่น

หลวงปู่มั่นบอกว่าให้อยู่ป่า ครูบาอาจารย์พาอยู่ป่า พาอยู่ พาทำ หลวงปู่มั่นพาอยู่พาทำจน  
ใจของหลวงปู่มั่นเป็นพระกรรมฐานแท้จริงหนึ่ง แล้วเราเป็นลูกศิษย์หลวงปู่มั่น เรามีครูมีอาจารย์  
ทำไมเราย่อหย่อน เราอ่อนแอ เราให้กิเลสตันหามันกระที่บ มันยึดมันข่มในหัวใจของเราได้  
อย่างไร ถ้ากิเลสตันหาความทะยานอยากมันข่ม มันจีคอหัวใจของเรา เราจะเป็นพระกรรมฐาน  
แต่เปลือกใจ นุ่งเหลืองห่มเหลือง ผ่าสีกรักเป็นผู้ที่ว่าเป็นกรรมฐาน โอ้อ้อ โอ้อ่างอาง ไปอยู่ใน  
กรรมฐาน แต่หัวใจมันเร้าร้อน ถ้าหัวใจเร้าร้อนเราจะไปกรรมฐานไปถึงไหน ในเมื่อจิตมันมีความ  
เร้าร้อน ความเบียดเบียน มันเบียดเบียนใจเราก่อน ถ้าจิตมันเบียดเบียนเรานะ เราเป็นทุกข์ เราเป็น  
ทุกข์ก่อน ถ้าเราเป็นทุกข์แล้วเราก็เบียดเบียนคนอื่น เราเอาความสกปรกโสมนมของเราไปทำลายคน  
อื่น

แต่ถ้ามันมีธรรมในหัวใจนะ ถ้ามันจะทุกข์ร้อนของเรามันต้องเก็บความทุกข์ร้อนของเรา  
ในหัวใจนะ แล้วหมั่นละเราก็จะช่วยเหลือกันนะ พาออกวิเวก พาออกหาสถานที่ที่มันสมควรแก่  
การงาน ถ้าจิตมันออกวิเวก ออกควรแก่การงาน มันจะทำให้จิตใจมันเปลี่ยนสถานะ เปลี่ยน  
สถานะเพราะมันติดอยู่ที่ไหนที่หนึ่ง มันจะเกาะเกี่ยวกับสิ่งนั้น

กิเลสตันหานี้มันมีความรุนแรงมาก มันจะพาให้จิตนี้ออกนอกกลุ่มนอกทางตลอดไป เพราะ  
มันเป็นเรื่องของมารใจ ถ้าเป็นเรื่องของมารนะ พระองค์หนึ่งถึงบวชแล้วเป็นพระกรรมฐานก็  
แล้วแต่ มันก็ยังพาให้ล้มลุกคลุกคลาน พาให้สมบุกสมบันอยู่ในเพศของพระได้ ถึงที่สุดแล้วมันก็  
ทำให้เราหลุดออกจากเพศของพระไปได้ เพศของพระนะ เพศของพระเป็นเพศของนักรบ เราเป็น

พระกรรมฐานองค์หนึ่งโดยสมมุติสงฆ์ แล้วเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นพระกรรมฐานแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑

ในครั้งพุทธกาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแบบอย่าง เป็นครูเป็นอาจารย์อย่างมหาศาล อย่างประเสริฐที่สุด แล้วในปัจจุบันนี้มีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านบุกเบิกมาเป็นแบบเป็นอย่าง เป็นแบบอย่างของเราที่ประเสริฐที่สุด แล้ววางไว้ เวลามันอ่อนแอมันท้อแท้นะ ดูประวัติหลวงปู่มั่นสิ ท่านทุกขขนาดไหน ท่านประพฤติปฏิบัติอยู่ในป่าในเขามา เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา ธรรมโอสธอย่างเดียว ธรรมโอสธ เข้าป่าเข้าเขาเอาธรรมรักษาใจมาตลอด ถ้าใจมันพ่นจากป่วยร่างกายมันก็พ่นด้วย เวลาเราเจ็บไข้ได้ป่วย ร่างกายเราก็ป่วย หัวใจเราก็ป่วย เพราะเราวิตกวิจารณ์เราทุกข์ร้อนไปไง ถ้าเวลาร่างกายมันป่วยให้มันป่วยคนเดียว อย่าให้หัวใจเราป่วยด้วย หัวใจเรามีความมองจากลำหยาญ แล้ววิปัสสนาเข้ามา ถ้าวิปัสสนาเข้ามาเวลาธรรมมันเข้ามาถึงที่สุด มันปล่อยวางสิ่งนี้ได้

เวลาทุกข์เวลาร้อน หลวงปู่มั่นอยู่ในป่าก็ใช้ธรรมโอสธมาตลอด แล้วก็ใช้ธรรมะเข้าไปชำระจิตใจ ชำระจิตใจจนเป็นพระกรรมฐานโดยสมบูรณ์แบบ แล้ววางแบบอย่างไว้ให้เราเป็น ๑ แล้วเป็นตัวอย่างให้เราได้เป็นยึดมั่นถือมั่นอีก ๑ ทำไมเราอ่อนแอ ทำไมเราล้มลุกคลุกคลาน ทำไมเราไม่เอาครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่ง ทำไมไปโพล่ไปเอากิเลสเป็นที่พึ่งละ กิเลสในหัวใจมันพึ่งไม่ได้ กิเลสในหัวใจเราจะกำจัดมัน เราจะทำลายมัน แต่ในเมื่อเราจะกำจัดมัน เราจะทำลายมัน เราต้องมีสติของเราไง เราต้องยับยั้งมันก่อน เราต้องทำสมาธิมาก่อน แล้วเราจะฆ่ามัน ถ้าเราไม่ทำสมาธิสมาธินะ เราจะฆ่ากิเลสแล้วเราก็ประพฤติปฏิบัติไป กิเลสมันจะอาศัยสิ่งนี้เป็นเครื่องมือของมัน แล้วออกทำลายนะ

ในวงปฏิบัติ เวลาปฏิบัติ เอากิเลสออกปฏิบัติ จะต้องเป็นอย่างนั้น จะสร้างสมการต่างๆ สร้างวิธีการ สร้างสิ่งต่างๆ เพราะกิเลสมันพลิกแพลง มันต้องการความสะดวก มันต้องการความสบาย มันต้องการสิ่งที่มันง่าย นี่สิ่งนี้เป็นเรื่องของกิเลสทั้งหมด แล้วมันก็ปฏิบัติอย่างนั้น สิ่งที่ปฏิบัติอย่างนั้นมันเป็นสัญญาอารมณ์ มันก็ปล่อยวางสิ่งนั้นได้ แล้วจะเอาสิ่งนี้เป็นแบบอย่างได้อย่างไร สิ่งนี้เป็นกิเลสพาใช้ ในการประพฤติปฏิบัติก็ประพฤติปฏิบัติโดยกิเลสออกนำหน้า แล้วก็ออกมาเป็นนึกคิด เป็นความเห็นที่ขัดแย้ง

แต่ถ้าเป็นองค์หลวงปู่มันบอกว่า ทองคำแท้กับทองคำที่อยู่ในเหมือง ต้องประพฤติปฏิบัติให้ใจเป็นทองคำ ให้เป็นพระกรรมฐานขึ้นมาก่อน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนกับทองคำ พวกผู้พระไตรปิฎกทองคำล้วนๆ เลยเพราะออกมาจากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ความคิดความเห็นของเรา กิเลส มันก็เจือไปด้วยดิน เพราะทองคำมันอยู่ในเหมือง ทั้งๆ ที่อ้างธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ประพฤติปฏิบัติว่านี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่กิเลสมันเต็มหัวใจ แล้วมันก็พาสิ่งนี้ย่ำยีทำลายไปในหมู่คณะทั้งหมดเลย

ประพฤติปฏิบัติถึงต้องพยายามอ่อนน้อมถ่อมตน แล้วเอาพุทธโธ เอาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแบบอย่าง แล้วทำความสงบของใจเข้ามาให้จิตมันสงบเข้ามา พอจิตมันสงบเข้ามา มันก็มีหลักมีเกณฑ์ ถ้าจิตสงบเข้ามามีหลักมีเกณฑ์ยกวิปัสสนาให้ได้ ถ้าหากกิเลสของเราได้โดยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เพราะปัจจุบันนี้ถึงพุทธกาลศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมไว้ให้เราก้าวเดินตาม ถ้าเราประพฤติปฏิบัติในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันเป็นธรรม เราไม่ต้องน้อยเนื้อต่ำใจว่าเราจะไปเลียนแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือ ขอให้ทำให้ได้เถอะ ถ้าทำได้มันจะเป็นความจริงขึ้นมาจากใจ พอมันเป็นความจริงขึ้นมาจากใจ พอใจเป็นธรรมขึ้นมา ถ้าเรามีอำนาจวาสนา เราจะเห็นสิ่งที่แตกแขนงไปเหมือนกับในป่าใบไม้เต็มป่า เป็นแดนป่าเต็มไปหมดเลย เราจะเห็นสภาวะแบบนั้น แต่ถ้าเราเป็นคนที่มีอำนาจวาสนาพอประมาณ เราก็จะเห็นตามนั้น เห็นตามที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้แนะไว้ แล้วเราก็จะเห็นตามอย่างนั้น แต่มันมีความสุข ความสุขเพราะใจเป็นธรรม

เราเป็นพระกรรมฐาน ถ้าใจเราถึงที่สุด เห็นไหม สมถกรรมฐานทำใจนี้ให้สงบเข้ามา แล้วเราเป็นพระกรรมฐานโดยวิปัสสนากรรมฐาน ชำระกิเลสออกไปจากใจ ถ้าชำระกิเลสออกไปจากใจเป็นขั้นเป็นตอน เราจะเป็นพระกรรมฐาน อยู่ในวงของพระกรรมฐานด้วยความร่มเย็นในหัวใจ แล้วศาสนาก็จะอาศัยพระกรรมฐานองค์นี้เป็นประโยชน์กับในศาสนา เพราะพระกรรมฐานองค์นี้ใจเป็นธรรมแล้วจะเชิดชูศาสนา เอาศาสนานี้เป็นประโยชน์

แต่ถ้าเราเป็นพระกรรมฐาน แต่ใจของเราเป็นกิเลสล้วนๆ มันก็จะทำลายวงกรรมฐาน ทำลายวงกรรมฐานให้วงกรรมฐานนี้เศร้าหมอง เศร้าหมองจากพระองค์นั้น เพราะประชาชนเขา

ไม่รู้ หรือกว่านี้ก็พระกรรมฐานเหมือนกัน พระเหมือนกัน บวชโดยสมมุติสงฆ์เหมือนกัน แล้วเวลากล่าวออกมา ก็กล่าวออกมาโดยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยกัน แต่มันมีเล่ห์ในหัวใจใจ ถ้าเล่ห์ในหัวใจมันก็มีเล่ห์เวลากล่าวธรรม แต่ดินที่ว่าทองคำในเหมืองที่มีดินปนกับทองคำนั้น เล่ห์เหลี่ยมสิ่งนั้นมันก็ต้องการสิ่งนั้น

พระกรรมฐานองค์หนึ่ง ทำใจของตัวเองให้เป็นพระกรรมฐานองค์หนึ่ง เป็นประโยชน์กับศาสนาพุทธ พระกรรมฐานองค์หนึ่งทำใจของตัวเองอย่างเล่ห์ใจ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑ แล้วประชาชนเขาจะรู้ได้อย่างไร แล้วการส่งเสริมศาสนา การส่งเสริมศาสนา มันจะส่งเสริมศาสนาไปถึงไหนล่ะ ศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมไว้ นี่ศาสนารุ่งเรืองแล้วมันเป็นเรื่องของวิญญู เป็นเรื่องของคราวของโลกที่หมุนเวียนไป แต่ถ้าธรรมในหัวใจของเรารุ่งเรือง เราต้องทำใจของเราให้รุ่งเรือง มันจะเป็นความสุขนะ

สุขเกิดจากสัมมาสมาธิมีความสุขมาก เพราะมันรุ่มเย็นเป็นสุข มันพออยู่พอกินใจ พระเราถ้ามีสมาธิในหัวใจนี้พออยู่พอกิน แล้วถ้ายกขึ้นวิปัสสนาได้นะ ชำระกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไปได้นะ ความสุขมันจะละเอียดเข้าไปเป็นขั้นเป็นตอนนะ เวลาปล่อยกิเลสขั้นหนึ่ง มันจะมีความสุขมาก ความสุขแบบกิเลสมันคายตัวออกไปแล้วเป็นอกุปปิธรรม สิ่งนี้เป็นฐานะที่มันจะเสื่อมสภาพ สิ่งนี้ไม่มีความแปรปรวนแน่นอน

แต่สิ่งที่ละเอียดลึกซึ้งที่เหนือกว่า เราก็พยายามยกขึ้นวิปัสสนาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป นี่ความสุขที่ละเอียดขึ้นไป มันจะต่างขึ้นไป แล้วก็จะเป็นอกุปปิธรรมขึ้นไป ฐานะที่จะถอยกลับลงมาให้เป็นความสุขแบบชั้นล่าง แล้วก็ยกขึ้นไป มรรค ๔ ผล ๔ ความสุขจะละเอียดอ่อนขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนจนถึงวิมุตติสุข ความสุขอันนี้เสมอกัน

พระอรหันต์ในครั้งพุทธกาลกับพระอรหันต์ในสมัยปัจจุบันนี้ ตั้งแต่ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงกับใจของครูบาอาจารย์ของหลวงปู่มั่นมา เสมอกันโดยความสะอาด โดยความบริสุทธิ์ โดยวิมุตติสุข แต่ต่างกันมหาศาลโดยอำนาจวาสนาบารมี สิ่งที่เป็นอำนาจวาสนาบารมี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นเจ้าของเป็นพระสยัมภู เป็นตรัสรู้ด้วยไม่มีครูบาอาจารย์ แต่องค์หลวงปู่มั่นเราก็ตรัสรู้แต่มีครูมีอาจารย์ ครูบาอาจารย์โดยธรรมวินัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ นี่วิมุตติสุขเสมอกัน

ถ้าเราประพฤติปฏิบัติเดี๋ยวนี้ ปัจจุบันนี้ เราก็เข้าถึงวิมุตติสุขได้เหมือนกัน เพราะเรามีหัวใจ เรามีภาชนะที่จะเข้าไปถึงธรรมอันนี้ เราถึงจะเป็นพระกรรมฐานโดยสมบูรณ์ใจ โอกาสเรา มหาศาลมากนะ เราเป็นคนที่มีโอกาส มีวาสนามาก เพราะเราศรัทธาในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑ แล้วเราได้ออกบวช ๑ แล้วได้ออกประพฤติปฏิบัติเป็นพระป่าอยู่ในวัดป่า ๑

ดูสังคมโลกสิ ชีวิตที่เขาเกิดมามันก็พันล้านคน เขาอยู่ของโลกเขา โอกาสเขาจะมีเหมือนเราไหม แล้วเขาก็ไม่รู้ของเขาเพราะใจเขามีคบอด ก็เขาเกิดมาเป็นมนุษย์ เขาทำสิ่งอย่างนั้นเขาจะเป็นประโยชน์กับโลก นักวิทยาศาสตร์เขาพยายามประโยชน์กับโลกมหาศาลเลย เขาคิดเขาวิจัยสิ่งต่างๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นประโยชน์กับโลก เพื่อความเจริญของโลก โลกก็เจริญอยู่ แต่ใจเขาเร่าร้อนทั้งหมดเลย แล้วสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์มาวิเคราะห์ห้วิจัยสิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์มากขึ้นมาๆ สิ่งที่เขาวิเคราะห์ไว้มันก็เป็นสิ่งที่ล้าสมัย ล้าสมัย มันเป็นของล้าหลังไปตลอดไป เพราะมีสิ่งใหม่ขึ้นมาตลอด

แต่เรามีโอกาส เราจะวิเคราะห์วิจัยของเราเรื่องราวกายของเรา เรื่องกาย เรื่องเวทนา เรื่องจิต เรื่องธรรม แต่เราต้องมีเครื่องมือที่ใจที่บริสุทธิ์ก่อน เราถึงมีโอกาส เราถึงเป็นพระกรรมฐานถึงจะเป็นพระกรรมฐานโดยสมบูรณ์ สงฆ์ พระกรรมฐานนี้อุปัชฌาย์อาจารย์เป็นคนยกขึ้นมาในหมู่สงฆ์ เป็นจุดศุทธธรรมขึ้นมาในหมู่สงฆ์ นี่ก็ภูมิใจ เพราะเป็นโอกาสที่มหาศาล ต่างกับชีวิตที่เขาอยู่ในโลกเป็นล้านๆ เป็นพันๆ ล้านที่เขาไม่มีโอกาสเหมือนเรา

สิ่งนี้มีโอกาสมาก แล้วเราทำไมเราสนใจ ทำไมเราไม่สนใจ ทำไมเราไม่มีกำลังใจ ทำไมเราไม่มีความฮึกเหิม ทำไมเราไม่มีความจงใจในการประพฤติปฏิบัติ ถ้าเรามีความฮึกเหิม เรามีความจงใจ มีการประพฤติปฏิบัติ มีความปรารถนา มีเป้าหมาย เห็นไหม อธิษฐานบารมี ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติต้องมีเป้าหมายว่าเราต้องถึงที่สุดแห่งทุกข์

ถ้าเราถึงที่สุดแห่งทุกข์ มันจะเป็นพระกรรมฐานโดยสมบูรณ์ใจ ถ้าเราเป็นพระกรรมฐานโดยสมบูรณ์ ความสุขอันนี้ไม่ต้องถามใคร ความสุขอันนี้มันเกิดขึ้นมาจากใจ ในเมื่อใจเราเป็นความสุข เราเป็นคนกินอาหาร แล้วอาหารเราเต็มท้อง เราอิ่มหนำสำราญในหัวใจในท้องของเรา เราจะไปถามใคร

ในเมื่อจิตของเราถึงวิมุตติสุขเป็นพระกรรมฐานโดยสมบูรณ์ เราจะต้องไปตามใคร เราจะไปตามใครได้ เพราะถึงตามเขา เขาก็ไม่รู้เหมือนเรา ถ้าใจของเราเป็นพระกรรมฐานโดยสมบูรณ์นะ มีครูบาอาจารย์เท่านั้นที่จะรู้เรื่องใจของเรา แล้วจะสื่อความหมายกันเข้าใจ

แต่ถ้าใจของเราเป็นพระกรรมฐานโดยสมบูรณ์โดยสมมุติสุข ไปพูดให้ใครฟังเขาก็ไม่รู้หรอก เป็นไปไม่ได้เพราะในโลกนี้เขาไม่เคยเห็นภาวนามยปัญญา ปัญญาของโลกเขาเป็นสุดมยปัญญานี้เป็นเรื่องของโลกที่เขาศึกษาเล่าเรียนกัน จินตมยปัญญา คือนักวิทยาศาสตร์ที่เขาค้นคว้าวิจัยกันนั้นเป็นคุณสมบัติของเขา นั้นเป็นจินตมยปัญญา

แล้วภาวนามยปัญญา สิ่งที่เป็นความมหัศจรรย์ในศาสนาพุทธเรา ในมรรค “สุกัถะ เธออย่าถามให้มากไปเลย ในศาสนาไหนไม่มีมรรค...” คือมรรค ๘ มรรค ๘ ที่มันรวมตัวกันเป็นภาวนามยปัญญา เป็นภาวนามยปัญญาอันนี้ มันไม่มีใครเคยเห็น ฉะนั้น ครูบาอาจารย์เราเท่านั้นถึงเห็น ถ้าจิตใจดวงนี้ถึงวิมุตติสุขแล้วจะเอาสิ่งนี้ไปคุยให้เขาฟัง หรืออธิบายให้เขาฟัง จะไม่มีใครรู้กับเรา เราเท่านั้นรู้เรื่องใจของเรา

ฉะนั้นเราถึงว่า ถ้าเราเป็นพระกรรมฐานโดยสมบูรณ์ ความสุขจะสมบูรณ์ในใจของเรา เป็นพระกรรมฐานโดยสมบูรณ์กับใจดวงนี้ ใจดวงนี้เป็นพระกรรมฐานเพราะมันถึงวิมุตติสุข เอวัง